

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

UDC 615.1:658.711.4:658.81

<https://doi.org/10.24959/sphhcj.19.159>

N. V. ZAKHARKO, R. V. SAHAIDAK-NIKITIUK, N. V. DEMCHENKO

National University of Pharmacy

THE STUDY OF THE CURRENT STATE AND TRENDS OF DEVELOPMENT OF THE FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF DOMESTIC PHARMACEUTICAL COMPANIES

Aim. To study the current state and trends of the foreign economic activity of pharmaceutical enterprises.

Materials and methods. The methods of analysis, synthesis and generalization of mathematical statistics were used in the article. As materials statistical data on the foreign economic activity of pharmaceutical enterprises were applied.

Results. It has been determined that the foreign economic activity is implemented by a pharmaceutical enterprise in the form of export of finished medicines, import of active pharmaceutical ingredients, basic and auxiliary materials, equipment, as well as providing services. Export-import operations of domestic pharmaceutical enterprises analyzed indicate an increase in imports of active pharmaceutical ingredients, basic and auxiliary materials, etc., and a decrease in export operations. The main suppliers of active pharmaceutical ingredients, basic and auxiliary materials, which include Germany, Russia, Italy, China, Belarus, Georgia, Poland, Switzerland and Spain, have been identified. The countries, in which medicines are exported by domestic pharmaceutical enterprises, are given. The dynamics of balance of foreign trade operations of domestic pharmaceutical enterprises has been studied. There is a tendency to increase the share of export products in sales revenue and gross profit of the pharmaceutical enterprises studied. The trade balance of the enterprises studied is characterized by the excess of imports over exports due to the import of API, basic and auxiliary materials. The average growth rate of the general trade balance is 0.38. The SWOT-analysis has been conducted, and the strengths and weaknesses of the foreign trade activities of domestic pharmaceutical companies have been identified.

Conclusions. Today, the activities of domestic pharmaceutical enterprises are import-dependent, and it determines the urgency of increasing their export potential, reducing the risks of the foreign economic activity and establishing foreign economic relations.

Key words: foreign economic activity; pharmaceuticals; pharmaceutical enterprise; export; import

Н. В. ЗАХАРКО, Р. В. САГАЙДАК-НІКІТЮК, Н. В. ДЕМЧЕНКО

Національний фармацевтичний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ І ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мета: дослідження сучасного стану і тенденцій розвитку зовнішньоекономічної діяльності фармацевтичних підприємств.

Матеріали та методи: методи аналізу, синтезу та узагальнення, математичної статистики; матеріали: статистичні дані стосовно зовнішньоекономічної діяльності фармацевтичних підприємств.

Результати дослідження. Зовнішньоекономічна діяльність реалізується фармацевтичним підприємством у формі експорту готових лікарських засобів, імпорту активних фармацевтичних інгредієнтів, основних і допоміжних матеріалів, обладнання, а також надання послуг. Аналіз експортно-імпортних операцій вітчизняних фармацевтичних підприємств свідчить про збільшення обсягів імпорту активних фармацевтичних інгредієнтів, основних та допоміжних матеріалів тощо і зниження експортних операцій. Визначено основних постачальників активних фармацевтичних інгредієнтів, основних та допоміжних матеріалів, це Німеччина, РФ, Італія, Китай, Республіка Білорусь, Грузія, Польща, Швейцарія та Іспанія. Наведено країни, в які експортуються лікарські засоби вітчизняними фармацевтичними підприємствами. Досліджено динаміку сальдо зовнішньоторгових операцій вітчизняних фармацевтичних підприємств. Визначено тенденцію до зростання питомої ваги

експортної продукції у виручці від реалізації та валовому прибутку на досліджуваних фармацевтичних підприємствах. Торгове сальдо досліджуваних підприємств характеризує перевищення обсягів імпорту над обсягами експорту, що зумовлено імпортом АФІ, основних та допоміжних матеріалів. Середній темп приросту загальноторгового сальдо дорівнює 0,38. Проведено SWOT-аналіз та виявлено сильні та слабкі місця зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних фармацевтичних підприємств.

Висновки. Сьогодні діяльність вітчизняних фармацевтичних підприємств є імпортозалежною, що зумовлює актуальність нарощування їх експортного потенціалу, зменшення ризиків зовнішньоекономічної діяльності й установлення зовнішньоекономічних зв'язків.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність; лікарські засоби; фармацевтичне підприємство; експорт; імпорт.

Н. В. ЗАХАРКО, Р. В. САГАЙДАК-НИКИТЮК, Н. В. ДЕМЧЕНКО

Національний фармацевтичний університет

ИССЛЕДОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ И ТЕНДЕНЦИЙ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Цель: является исследование современного состояния и тенденций развития внешнеэкономической деятельности фармацевтических предприятий.

Материалы и методы: методы анализа, синтеза и обобщения, математической статистики; материалы: статистические данные о внешнеэкономической деятельности фармацевтических предприятий.

Результаты исследования. Внешнеэкономическая деятельность реализуется фармацевтическим предприятием в форме экспорта готовых лекарственных средств, импорта активных фармацевтических ингредиентов, основных и вспомогательных материалов, оборудования, а также предоставления услуг. Анализ экспортно-импортных операций отечественных фармацевтических предприятий свидетельствует об увеличении объемов импорта активных фармацевтических ингредиентов, основных и вспомогательных материалов и т.п. и снижении экспортных операций. Определены основные поставщики активных фармацевтических ингредиентов, основных и вспомогательных материалов, это Германия, РФ, Италия, Китай, Республика Беларусь, Грузия, Польша, Швейцария и Испания. Приведены страны, в которые экспортируются лекарственные средства отечественными фармацевтическими предприятиями. Отмечена тенденция к росту удельного веса экспортной продукции в выручке от реализации и валовой прибыли на исследуемых фармацевтических предприятиях. Торговое сальдо исследуемых предприятий характеризуется превышением объемов импорта над объемами экспорта, что обусловлено импортом АФІ, основных и вспомогательных материалов. Средний темп прироста общеторгового сальдо равен 0,38. Проведен SWOT-анализ и выявлены сильные и слабые стороны внешнеэкономической деятельности отечественных фармацевтических предприятий.

Выводы. В настоящее время деятельность отечественных фармацевтических предприятий является импортозависимой, что обуславливает актуальность наращивания их экспортного потенциала, уменьшения рисков внешнеэкономической деятельности и установления внешнеэкономических связей.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность; лекарственные средства; фармацевтическое предприятие; экспорт; импорт.

Statement of the problem. Today, the pharmaceutical health sector is one of the highly profitable sectors of the economy developing rapidly, and is a complex system of multi-level and interrelated relations in creation, production, distribution and sale of medicines to the final consumer; it occupies a leading position in the country's economy and national security (national and defense). Such a special place of the pharmaceutical sector in the economic system of Ukraine is due to the social significance of products manufactured or sold by its members, the high degree of the state regulation of the nomenclature and volumes of its production, scientific and expense capacities and investment attractiveness [1-3].

Analysis of recent research and publications. Problems of the development of

pharmacy were studied by many domestic and foreign scientists. Among them the works of A. A. Kotvitska, A. S. Nemchenko, B. P. Hromovik, Z. M. Mnushko, etc., should be mentioned [4-6]. M. V. Zarichkova, V. M. Tolochko and others studied the foreign economic activity in pharmacy [7].

Identification of aspects of the problem unsolved previously. Despite the considerable attention paid to the issues of the foreign economic activity in pharmacy, there remain a number of unexplored problems in this area, namely the lack of the comprehensive studies on differences of pharmaceutical companies in the foreign trade taking into account the specificity of the products they produce.

Objective statement of the article. The aim of the article is to study the current state and

trends of the foreign economic activity of pharmaceutical enterprises.

Presentation of the main material of the research. The foreign economic activity is implemented by a pharmaceutical enterprise (PE) in the form of export of finished medicines, import of active pharmaceutical ingredients (API), basic and auxiliary materials, equipment, as well as providing services (production, marketing and others).

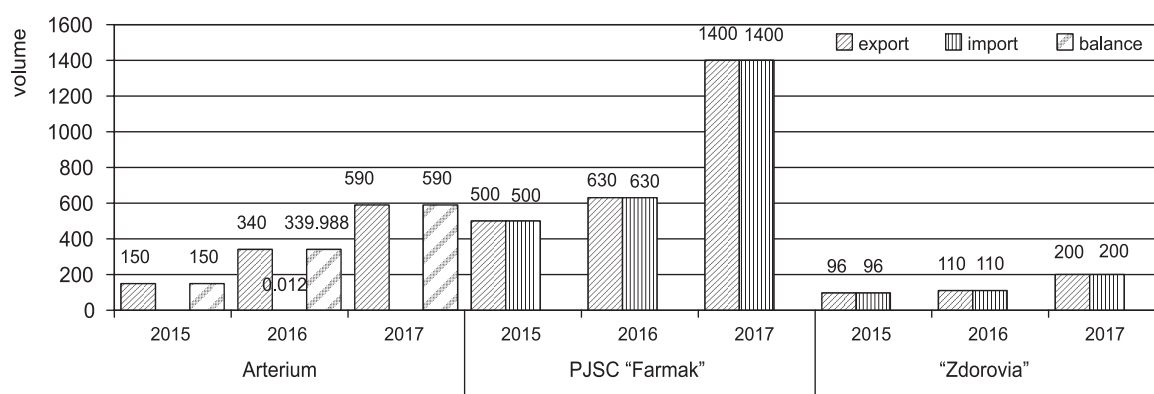
A detailed study of literary sources made it possible to conclude that the analysis of export-import operations of PE should be carried out in the following directions: volumes of export / import and the index of their dynamics; geography of the export/import structure; the average duration of the turnover of export-import operations, the risk of export-import operations. For the study of the foreign economic activity such enterprises as Arterium,

PJSC "Darnitsa", PJSC "Farmak", LLC "Pharmaceutical company Zdorovia", PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ", PJSC "Lekhim-Kharkiv", PJSC "KMP" were selected. The results of the analysis of the export-import operations of the PE studied for 2015-2017 (Tab. 1) indicated an increase in imports of API, main and auxiliary materials, etc. [8-10]. At the same time, there was an unstable tendency, fluctuations occur unevenly. Thus, in 2016, almost all enterprises were characterized by negative dynamics due to changes in production volumes, remaining products of the previous years in warehouses, etc. The maximum growth rate was observed in PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ" in 2017 (15.8 %), the minimum rate in PJSC "Lekhim-Kharkiv" – 100 % in 2016. For export operations, the same trend was observed: a sharp decline in 2016 and a rapid increase in 2017. This situation was typical for

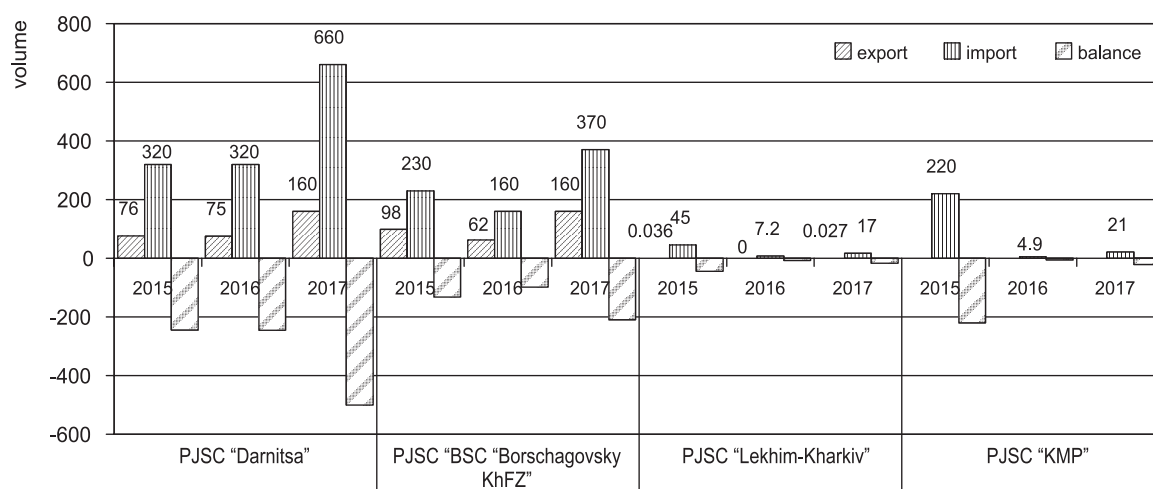
Table 1

THE DYNAMICS OF VOLUMES OF EXPORT-IMPORT OPERATIONS OF THE PE STUDIED FOR 2015-2017

Year	Export			Import		
	volume, mln. UAH	the rate of growth (decline), %	deviation relative to the previous year	volume, mln. UAH	the rate of growth (decline), %	deviation relative to the previous year
Arterium						
2015	150	–	–	–	–	–
2016	340	2.27	+1.27	0.012	–	+1.00
2017	590	3.93	+0.74	–	–	–
PJSC "Farmak"						
2015	500	–	–	500	–	–
2016	630	1.26	+0.26	630	1.26	+0.26
2017	1400	2.80	+1.22	1400	2.80	+1.22
LLC "Pharmaceutical company Zdorovia"						
2015	96	–	–	96	–	–
2016	110	1.15	+0.15	110	1.15	+0.15
2017	200	2.08	+0.82	200	2.08	+0.82
PJSC "Darnitsa"						
2015	76	–	–	320	–	–
2016	75	0.99	-0.01	320	1	+0
2017	160	2.13	+1.13	660	2.06	+1.06
PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ"						
2015	98	–	–	230	–	–
2016	62	0.63	-0.37	160	0.70	-0.30
2017	160	163	+1.58	370	1.61	+1.31
PJSC "Lekhim-Kharkiv"						
2015	0.036	–	–	45	–	–
2016	–	–	–	7.2	0.16	-0.84
2017	0.027	0.75	–	17	0.38	+1.36

a) Arterium, PJSC "Farmak" and LLC "Pharmaceutical company Zdorovia"

b) PJSC "Darnitsa", PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ", PJSC "Lekhim-Kharkiv" and PJSC "KMP"

Fig. 1. The dynamics of export, import and balance in 2015-2017 for the PE studied

PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ" (in 2016 – -30 %, in 2017 – + 131 %), PJSC "Lekhim-Kharkiv" (2016 – -84 %, in 2017 – + 136 %) and OJSC "KMP" (in 2016 – -98 %, in 2017 – + 329 %).

The dynamics of the balance of foreign trade operations of Arterium, PJSC "Farmak" and LLC "Pharmaceutical company Zdorovia" are presented in Fig. 1a, for PJSC "Darnitsa", PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ", PJSC "Lekhim-Kharkiv" and PJSC "KMP" it is given in Fig. 1. This is due to a variety of indicators.

As can be seen from the above data, for Arterium, PJSC "Farmak" and LLC "Pharmaceutical company Zdorovia" there is a positive balance, i.e. export exceeds import, and there is a positive dynamics. The second group of companies is characterized by excellent dynamics, i.e., the volume of imports exceeds the export volume, which is characteristic for almost all domestic PE and is caused by the absence of

the raw material base in Ukraine, and therefore, almost 90 % of the suppliers of API, the main and auxiliary materials are importers. But PE have the potential for development, but need to find new opportunities for the implementation of manufactured products.

The main suppliers of API, main – and auxiliary materials, etc., are Germany, the Russian Federation, Italy, China, the Republic of Belarus, Georgia, Poland, Switzerland and Spain (Tab. 2).

The main supplier countries for PJSC "Farmak" are Armenia (17.48 %), Hong Kong (16.79 %), Uzbekistan (4.44 %), Belarus and Kyrgyzstan (4.12 %); for LLC "Pharmaceutical company Zdorovia" – Russia (37.99 %), Belarus (11.4 %), Moldova (7.85 %), Armenia (4.81 %), Kazakhstan (7.6 %); for PJSC "Darnitsa" – China (54.35 %), India (16.84 %), Italy (5.13 %), Germany (4.9 %) –

Table 2

IMPORTERS OF API, MAIN AND AUXILIARY MATERIALS

	PJSC "Farmak"	LLC "Pharmaceutical company Zdorovia"	Arterium	PJSC "Darnitsa"	PJSC "KMP"	PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ"
Armenia	17.48	7.6	–	0.1	–	–
Australia	0.09	–	–	–	–	–
Austria	–	–	0.03	–	–	–
Azerbaijan	0.51	2.03	–	0.79	–	–
Belarus	4.12	11.4	–	10.33	–	0.36
Belgium	–	–	0.05	–	1.76	–
Bulgaria	0.73	–	–	–	–	–
Canada	–	–	–	–	0.01	–
China	0.03	–	54.35	0.44	0.1	30.06
Croatia	–	–	–	0.36	0.41	–
Denmark	–	–	–	–	0.46	–
Georgia	1.3	0.63	0.57	2.3	–	–
Germany	2.25	1.92	4.9	8.34	6.52	50.1
Hong Kong	16.79	–	–	0.39	1.79	–
Hungary	0.04	–	2.83	–	0.6	–
France	–	–	0.19	–	2.58	–
Iraq	1.74	–	–	–	–	–
Italy	0.04	0.03	5.13	0.04	15.75	18.61
India	–	–	16.84	–	16.02	–
Japan	–	–	1	–	–	0.02
Kazakhstan	2.34	4.81	–	13.9	–	–
Kyrgyzstan	4.12	–	–	–	–	–
Latvia	1.11	–	–	–	–	–
Lithuania	0.26	–	–	–	–	–
Liechtenstein	–	–	–	–	0.05	–
Moldova	2.79	7.85	–	–	–	–
Mongolia	0.06	–	–	–	–	–
Netherlands	–	–	0.16	–	0.57	–
Poland	1.68	–	1.07	0.32	4.07	–
Romania	–	–	–	–	2.15	–
Slovakia	2.06	–	–	–	1.41	–
South Korea	0.03	–	3.9	–	0.73	–
Spain	0.01	–	3.98	0.1	12.76	–
Switzerland	3.48	–	1.14	0.48	3.8	–
Serbia	–	–	0.37	0.87	0.57	–
The Czech Republic	–	–	0.77	–	0.07	–
Tajikistan	0.1	–	–	–	–	–
Thailand	–	–	–	–	0.12	–
The Russian Federation	0.02	37.99	0.7	0.23	1.25	0.02
Turkmenistan	0.35	2.53	–	–	–	–
United kingdom	0.02	–	0.11	–	3.26	–
EU	–	–	0.51	–	9.5	0.77
Unknown	28.2	21.02	0.66	0.34	0.38	0.06
USA	0.01	–	0.24	–	10.32	–
Uzbekistan	4.44	1.53	–	59.56	–	–
Vietnam	3.8	0.66	–	1.11	–	–
Velikobriteniya	–	–	0.5	–	2.99	–

Uzbekistan (59.57 %), Kazakhstan (13.9 %), Belarus (10.33 %), Germany (8.34 %); for PJSC “BSC “Borschagovsky KhFZ” – India (16.02 %), Italy (15.75 %), Spain (12.76 %), the USA (10.33 %), the EU (9.5 %), Germany (6.2 %) and Poland (4.07 %); for PJSC “Lekhim-Kharkiv” – Germany (50.1 %), China (30.06 %) and Italy (18,61 %). The presence of the unknown supplier, which occupies 28.2 %, 21.02 % and 100 %, respectively, is typical for a number of enterprises, namely PJSC “Farmak”, LLC “Pharmaceutical company Zdorovia” and Arterium.

The PE studied are active players not only at the domestic pharmaceutical market, but also at foreign markets, they export medicines to many countries (PJSC “Farmak” – 28 countries, PJSC “BSC “Borschagovsky KhFZ” – 24 countries, PJSC “Darnitsa” 20 countries, Arterium – 14 countries, and LLC “Pharmaceutical company Zdorovia” – 15 countries, PJSC “Lekhim-Kharkiv” – 4 countries) (Tab. 3). Their products are competitive and meet all the requirements put forward by the international community.

The main exporting countries for PJSC “Farmak” are Armenia (18.06 %), Russia (17.67 %), Uzbekistan (4.58 %), Kyrgyzstan and Belarus (4.25 % respectively); for LLC “Pharmaceutical company Zdorovia” are South Korea (37.99 %), Mongolia (21.02 %), Bosnia (11.4 %), Lithuania (7.85 %), Azerbaijan and Estonia (4.81 %,

respectively); for Arterium – Belarus (21.21 %), Russia (17.52 %), Georgia (4.61 %); PJSC “Darnitsa” – Mongolia (28.22 %), Hong Kong (24.65 %), Lithuania (21.08 %), Bosnia (5.51 %), Hungary (4.54 %); for PJSC “BSC “Borschagovsky KhFZ” – Belarus (19.1 %), Georgia (10.33 %), Moldova (9.71 %), Latvia (7.83 %), Lithuania (5.32 %), Serbia, Vietnam and Uzbekistan (by 4.38 %, respectively); for PJSC “Lekhim-Kharkiv” – Italy (43.9 %) and Armenia (26.71 %). The share of the unknown consumer is 21.92 % (PJSC “BSC “Borschagovsky KhFZ”), 29.13 % (PJSC “Farmak”), 29.26 % (PJSC “Lekhim-Kharkiv”), 47.96 % (Arterium) (Tab. 3). Despite the wide geography of the export of drugs, the potential of PE is not fully used; it necessitates the search for new markets and approaches and methods of sales, as well as development of a modern strategy for the foreign economic activity.

An important characteristic of the foreign economic activity is the profitability of the enterprise. Thus, the share of exports and imports in sales revenue and the share of exports in gross and net profit are given in Tab. 4.

The analysis of the data indicates a trend towards an increase in the share of export products in sales revenue and gross profit. Thus, the growth rate of the share of exports in gross profit for PJSC “Farmak” was 115.05 % (in 2017 compared to the base year (2015)),

Table 3

**FOREIGN BUSINESS PARTNERS OF DOMESTIC PHARMACEUTICAL COMPANIES
(CONSUMERS OF DOMESTIC MEDICINES)**

	PJSC “Farmak”	LLC “Pharmaceutical company Zdorovia”	Arterium	PJSC “Lekhim – Kharkiv”	PJSC “Darnitsa”	PJSC “BSC “Borschagovsky KhFZ”
1	2	3	4	5	6	7
Armenia	18.06	–	1.29	26.71	0.94	0.36
Australia	0.09	2.03	–	–	2.33	0.02
Azerbaijan	0.52	4.81	0.54	–	2.17	1.97
Belarus	4.25	0.66	21.21	–	–	19.1
Bosnia	–	10.4	–	–	5.51	0.5
Bulgaria	0.75	–	–	–	–	–
Canada	–	–	0.01	–	–	–
Estonia	–	4.81	–	–	2.11	0.04
Georgia	1.34	–	4.61	–	–	10.33
Germany	2.32	–	–	0.13	0.27	1.66
Hong Kong	0.02	0.63	–	–	23.65	–
Hungary	0.05	1.52	–	–	4.44	–

Continuation of Table 3

1	2	3	4	5	6	7
Iraq	1.8	–	–	–	0.06	1.66
Italy	0.05	2.03	–	43.87	2.43	0.01
Kazakhstan	2.42	–	3.87	–	–	2.44
Kyrgyzstan	4.25	–	0.26	–	–	1.06
Latvia	1.15	–	0.54	–	0.22	7.83
Lithuania	0.27	7.85	–	–	21.08	5.32
Moldova	2.88	–	–	–	–	9.71
Mongolia	0.06	20.02	–	–	27.12	–
Poland	1.73	–	–	–	–	–
Portugal	–	–	–	–	0.91	0.02
Seychelles	–	–	–	–	–	0.23
Serbia	–	–	0.2	–	–	4.38
Singapore	–	–	0.04	–	–	–
Slovakia	2.13	–	–	–	–	–
Slovenia	–	–	–	–	0.01	1.22
South Korea	0.04	37.96	–	–	2.85	–
Spain	0.01	0.03	–	–	0.08	–
Switzerland	–	–	–	–	1.72	–
Tajikistan	0.11	2.53	–	–	–	–
The Russian Federation	17.67	–	17.52	–	–	–
Turkmenistan	0.36	–	–	–	–	1.13
Unknown	29.13	1.93	47.96	2 – 9.29	0.97	21.92
USA	0.02	–	–	–	–	0.3
Uzbekistan	4.59	–	0.66	–	–	4.41
Vietnam	3.93	2.79	1.29	–	1.13	4.38

Table 4

**INDICATORS OF PROFITABILITY OF THE FOREIGN TRADE ACTIVITIES
OF PHARMACEUTICAL ENTERPRISES**

PE	Year	Trade balance, mln. UAH	Foreign trade turnover, mln. UAH	Specific weight of export in sales revenue, %	The share of exports in gross profit, %
PJSC "Farmak"	2015	0	1000	21.51	36.20
	2016	0	1260	24.00	40.53
	2017	0	2800	25.19	41.65
LLC "Pharmaceutical company Zdorovia"	2015	0	192	7.51	30.58
	2016	0	220	7.58	28.95
	2017	0	400	11.98	49.59
PJSC "Darnitsa"	2015	-244	396	4.44	7.38
	2016	-245	395	3.52	6.50
	2017	-500	820	6.32	11.78
PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ"	2015	-132	328	13.82	28.24
	2016	-98	222	6.40	15.61
	2017	-210	530	14.79	35.03
Arterium	2015	150	150	–	–
	2016	339,88	340,12	–	–
	2017	590	590	–	–
PJSC "Lekhim-Kharkiv"	2015	-44,64	45,36	–	–
	2016	-7,2	7,2	–	–
	2017	-16,73	17,27	–	–

Table 5

**THE SWOT-ANALYSIS OF THE FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY
OF DOMESTIC PHARMACEUTICAL ENTERPRISES**

STRENGTHS		WEAKNESSES	
parameter	score	parameter	score
Production capacity reserve	5	The low level of development of new drugs, especially original ones	5
Stable relationships with API suppliers	5	High cost of new imported equipment	3
Stable relationships with clients (business partners)	5	The absence of domestic API producers	5
Technological capabilities of production	4	Political instability	5
Quality management system	5	Economic instability	5
Perfect system of drug quality control	5	Reduction in the purchasing power of consumers	5
		The range of pharmaceutical products manufactured by PE	4
		Increase in prices for drugs	5
		Frequent changes in tax legislation	5
Total	29	Total	42
Balance		Balance	+13
OPPORTUNITY		THREATS	
parameter	score	parameter	score
Entering new international pharmaceutical markets	5	Instability (unbalance) of the Ukrainian legislation	5
Extension of the nomenclature of drugs produced by PE	5	Growth of inflation in the country	3
Increase of direct contacts with foreign partners	5	The drop in the value of the country's currency	4
Improvement of the image of PE	5	Increase in prices for API	5
Development of innovative drugs	5	Increase of utility tariffs	4
		The imperfect regulatory framework regulating the issue of the foreign economic activity	5
		Dependence on the import of API and packaging materials	5
		The rapid development of the pharmaceutical industry in China and India	5
		Increase in imports of drugs from other countries	5
Total	25	Total	41
Balance		Balance	+16

and LLC "Pharmaceutical company Zdorovia" – 1.62, PJSC "Darnitsa" – 1.6, PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ" – 1.24. It indicates the growth in exports and an increase in the share of the pharmaceutical market abroad. A similar situation exists with the share of export products in the sales revenue: PJSC «Farmak» – 1.17; LLC "Pharmaceutical company Zdorovia" – 1.58, PJSC "Darnitsa" – 1.42, PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ" – 1.07.

The trade balance of the enterprises under study characterizes the excess of volumes of imports over export volumes, which is logical due to the fact that virtually the entire volume of API and auxiliary materials are imported.

The foreign trade turnover shows an increase in both export and import operations: the growth rate of PJSC "Farmak" is 2.8; LLC "Pharmaceutical company Zdorovia" – 2.08, PF FF "Darnitsa" – 2.07, PJSC "BSC "Borschagovsky KhFZ" – 1.62, and Arterium – 3.93. The exception is PJSC "Lekhim-Kharkiv", the rate of growth of the general trade balance is equal to 0.38. As the studies conducted show, the main competitors of domestic PE are located in the near abroad (RF), Europe (Germany) and the USA; therefore, an important step in the analysis of the foreign economic activity is the SWOT-analysis and identification of its strengths and weaknesses. The study was

conducted on the basis of a survey of 30 experts, their opinions were convergent and reasonable (the coefficient of concordance was 0.824, the Pearson coefficient was 23.1, exceeding the standard and tabular data).

The importance of each parameter was estimated in 5 points: 5 – the maximum score, 1 – the minimum score. From the SWOT analysis presented above, we can state that the weaknesses and threats significantly outweigh the strengths and externalities of the foreign trade activities of domestic PE, and it necessitates the elaboration of directions for its development (Tab. 5).

Negative features of the foreign economic activity of domestic PE are devaluation of the national currency; an increase in prices for API and drugs, which, in turn, leads to a decrease in the purchasing power of the population and a shift in demand in favor of cheap generic medicines, etc. The main aspects of the foreign economic activity include its modernization, improvement of the system of the drug quality control and stable relations with clients (business partners).

Conclusions

1. Implementation of export-import operations of the pharmaceutical companies studied for 2015-2017 has been analyzed; it indicates an increase in the volume of API imports, basic and auxiliary materials, etc.

2. It has been determined that for a number of domestic pharmaceutical enterprises there is a positive surplus, i.e. exports exceed imports, and there is a positive dynamics.

3. It has been proven that the main suppliers of active pharmaceutical ingredients, basic and auxiliary materials, etc., are Germany, the Russian Federation, Italy, China, the Republic of Belarus, Georgia, Poland, Switzerland and Spain. The main exporting countries are Armenia, South Korea, Mongolia, Bosnia, Lithuania, Belarus, Hong Kong, Georgia, Moldova, Italy, etc.

4. The tendency to increase the proportion of export products in sales revenue and gross profit has been characterized; it indicates an increase in export volumes and an increase in the share of the pharmaceutical market abroad.

5. From the SWOT-analysis it has been determined that the weaknesses and threats significantly outweigh the strengths and externalities of the foreign trade activities of domestic pharmaceutical companies.

Prospects for further research. Today, the activity of domestic pharmaceutical companies is import-dependent, and it determines the urgency of increasing their export potential, reducing the risks of the foreign economic activity and establishing foreign economic relations.

Conflict of Interests: authors have no conflict of interests to declare.

References

1. Калінеску, Т. В. Митний менеджмент / Т. В. Калінеску, Ю. А. Реманевська, О. М. Антіпов. – Севе-родонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. – 371 с.
2. Алёхин, А. Б. Измерение конкурентоспособности на национальном и микро-экономическом уровнях: методологические аспекты / А. Б. Алёхин // Вісник Хмельницького університету. – 2011. – Т. 2 : Економічні науки, № 4. – С. 12.
3. Касьян, В. В. Сучасні тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні / В. В. Касьян // Водний транспорт. – 2016. – Вип. 1. – С. 147–152.
4. Котвіцька, А. А. Дослідження ролі фармацевтичних організацій у системі соціального партнерства в Україні / А. А. Котвіцька, О. М. Вороніна, І. В. Кубарева // Фармація XXI ст.: тенденції та перспективи : матеріали VIII Національного з'їзду фармацевтів України, Харків, 13-16 вересня 2016 року : у 2 т. – Харків : НФаУ, 2016. – Т. 2. – С. 229.
5. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Н. С. Немченко, В. М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. – 327 с.
6. Кабачна, А. В. Заклади охорони здоров'я і виробники лікарських засобів: як налагодити співробітництво / А. В. Кабачна // Фармацевт Практик. – 2017. – № 3. – С. 4–6.
7. Зарічкова, М. В. Оптимізація зовнішньоторговельної діяльності на вітчизняному фармацевтичному ринку [Електронний ресурс] : дис. ... канд. фармац. наук / М. В. Зарічкова. – Харків, 2008. – Режим доступу: <http://www.disslib.org/optymizatsia-zovnishnotorhovelnoyi-dialnosti-na-vitchyznjanomu-farmatsevtchnomu.html>

8. Звіт Антимонопольного комітету України за результатами дослідження фармацевтичних ринків за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doc-catalog/document?id=12257>
9. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
10. Eurostat – European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/recently_published

References

1. Kalinesku, T. V., Remanevska, Yu. A., Antipov, O. M. (2015). *Mytnyi menedzhment*. Sievierodonetsk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 371.
2. Alekhin, A. B. (2011). *Visnik Khmelnitckogo universitetu, T. 2 (4), 12.*
3. Kasian, V. V. (2016). *Vodnyi transport, 1, 147–152.*
4. Kotvitska, A. A. Voronina, O. M., Kubarieva, I. V. (2016). Proceeding from Farmatsiia KhKhI st.: tendentsii ta perspektvy : *materialy VIII Natsionalnoho z'izdu farmatsevtiv Ukrainy (13-16 veresnia 2016 roku)*. (Vols. 1-2; Vol. 1). (pp.229). Kharkiv: NFAU.
5. Nemchenko, N. S., Nazarkina, V. M., Panfilova, H. L. et al. (2017). *Orhanizatsiia ta ekonomika farmatsii. Ch. 1. Orhanizatsiia farmatsevychnoho zabezpechennia naseleennia*. Kharkiv: NFAU: Zoloti storinky, 327.
6. Kabachna, A. V. (2017). *Farmatsevt Praktyk, 3, 4–6.*
7. Zarichkova, M. V. (2008). Optymizatsiia zovnishnotorhovelnoi diialnosti na vitchyznianomu farmatsevychnomu rynku. *Candidate's thesis*. Kharkiv. Available at: <http://www.disslib.org/optymizatsiia-zovnishnotorhovelnoi-dialnosti-na-vitchyznianomu-farmatsevychnomu.html>
8. *Zvit Antymonopolnoho komitetu Ukrainy za rezultatamy doslidzhennia farmatsevychnykh rynkiv za 2016 rik*. Available at: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=12257>
9. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. Available at: www.ukrstat.gov.ua
10. *Eurostat - European Commission*. Available at : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/recently_published

Information about authors:

Zakharko N. V., post-graduate student of the Department of Processes and Apparatuses of Chemical and Pharmaceutical Industries, National University of Pharmacy. E-mail: paft@nuph.edu.ua

Sahaidak-Nikitiuk R. V., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), head of the Department, Department of Processes and Apparatuses of Chemical and Pharmaceutical Industries, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-0002-9337-7741>). E-mail: sahaidak_rita@ukr.net

Demchenko N. V., Candidate of Economics (Ph.D.), associate professor of the Department of Processes and Apparatuses of Chemical and Pharmaceutical Industries, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-0001-5915-0087>)

Відомості про авторів:

Захарко Н. В., аспірант кафедри процесів та апаратів хіміко-фармацевтичних виробництв, Національний фармацевтичний університет. E-mail: paft@nuph.edu.ua

Сагайдак-Нікітюк Р. В., доктор фармацевтичних наук, професор, завідувачка кафедри процесів та апаратів хіміко-фармацевтичних виробництв, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0002-9337-7741>). E-mail: sahaidak_rita@ukr.net

Демченко Н. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і адміністрування, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0001-5915-0087>)

Сведения об авторах:

Захарко Н. В., аспирант кафедры процессов и аппаратов химико-фармацевтических производств, Национальный фармацевтический университет. E-mail: paft@nuph.edu.ua

Сагайдак-Никитюк Р. В., доктор фармацевтических наук, профессор, заведующая кафедрой процессов и аппаратов химико-фармацевтических производств, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0002-9337-7741>). E-mail: sahaidak_rita@ukr.net

Демченко Н. В., кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента и администрирования, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0001-5915-0087>)

Надійшла до редакції 28.05.2019 р.